

**KORPUSAVUSTEINEN DISKURSSINTUTKIMUS *ITSE-*
MURHA-SANAN KOLLOKAATTIVERBEISTÄ SUOMI24-
KESKUSTELUFOORUMILLA**

Veera Hämäläinen
Kandidaatintutkielma
Suomen kieli
Kieli- ja viestintätieteiden lai-
tos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2021

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä Veera Annika Hämäläinen	
Työn nimi Korpusavusteinen diskurssintutkimus <i>itsemurha</i> -sanan kollokaattiverbeistä Suomi24-keskustelufoorumilla	
Oppiaine suomen kieli	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Kevät 2021	Sivumäärä 27
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tutkimuksessani tarkastelen, millaista itsemurhapuhetta Suomi24-keskustelufoorumilla esiintyy. Lähestyn aihetta tutkimalla <i>itsemurha</i>-sanan kollokaattiverbejä, joten tutkimukseni valottaa itsemurha-aiheista keskustelua verbien kuvaaman toiminnan ja tapahtumien näkökulmasta. Koska käytän tutkimusmenetelmänä korpusavusteista diskurssintutkimusta (CADS), teoriani pohjautuu korpustutkimukseen, diskurssintutkimukseen sekä nämä kaksi metodia yhdistävään CADS:iin. Tutkimuskysymykseni ovat: 1. Mitä kollokaattiverbejä <i>itsemurha</i>-sanaan liittyy Suomi24-foorumilla? ja 2. Millaisiin diskursiivisiin merkitysryhmiin nämä verbit voidaan jaotella?</p> <p>Aineistoni muodostuu Suomi24-keskustelufoorumista koostetusta korpuksesta, joka sisältää keskustelufoorumien dataa vuosilta 2001–2017. Korp-hakukäyttöliittymän avulla keräsin tutkimusaineistoni hakusana <i>itsemurha</i>. AntConc-korpusanalyysityökalulla sain puolestaan poimittua aineistosta <i>itsemurha</i>-sanan kollokaattiverbit, joita oli yhteensä 86. Analyysin pohjatyönä ryhmittelin kollokaattiverbit esiintymiskontekstinsa määrittelemien merkitysten mukaan teksteissä yleisimmin esiintyviin lausetyyppisiin, minkä jälkeen muodostin kollokaattiverbeistä diskursiivisia merkitysryhmiä, joita tuli yhteensä kahdeksan: <i>itsemurhaan suhtautuminen, itsemurhasta puhuminen, yhteiskunnallinen itsemurhapuhe, itsemurhan tekeminen, itsemurhan tekotavat ja syyt, tunnekokemukset, itsemurhan suunnittelu</i> sekä <i>itsemurhan personointi</i>. Aineiston ja merkitysryhmien perusteella oli mahdollista nimetä myös kolme potentiaalista, koko aineistoa kuvaavaa diskursia: <i>itsemurhan tekeminen, itsemurhaan suhtautuminen ja yhteiskunnallinen näkökulma</i>.</p> <p>Tutkimuksessani muodostuneet diskursiiviset merkitysryhmät tuovat ilmi, millä tavoin ihmiset puhuvat itsemurhasta Suomi24-keskustelufoorumilla. Keskustelufoorumia tutkimalla pääsee lähelle luonnollista, vapaata ja anonymiteetin suojaamaa keskustelua itsemurhankin kaltaisesta yhteiskunnallisesti arasta, mutta puhuttavasta aiheesta. Selkeä havainto oli, että merkittävä osa itsemurhapuheesta käsitteli keskustelijoiden henkilökohtaisia kokemuksia, aikomuksia tai ajatuksia. Keskustelufoorumilla muun muassa purettiin omaa pahaa oloa, kerrottiin itsemurhasuunnitelmista ja etsittiin tietoa itsemurhan tekotavoista. Tutkimus osoittaa olemassa olevan tarpeen puhua itsemurhaan liittyvistä asioista muiden ihmisten kanssa ja keskustelufoorumien merkittävän roolin kyseisen puheen alustana.</p>	
Asiasanat: itsemurha, keskustelufoorumi, korpustutkimus, CADS, kollokaattiverbi	
Säilytyspaikka: Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

TAULUKOT

TAULUKKO 1	Diskursiiviset merkitysryhmät ja niihin sisältyvät verbit järjestettynä prosentuaalisen osuuden mukaan sekä ryhmien ulkopuolelle jääneet verbit	14
------------	---	----

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	KORPUSLINGVISTIIKKA	3
	2.1 Diskurssintutkimus.....	4
	2.2 Korpusavusteinen diskurssintutkimus.....	6
3	AINEISTO JA MENETELMÄT.....	8
	3.1 Korp-hakukäyttöliittymä	9
	3.2 AntConc-konkordanssiohjelma kollokaatioanalyysin työkaluna.....	9
	3.3 Representatiiviset lausetyypit	11
4	ANALYYSI JA TULOKSET.....	13
	4.1.1 Itsemurhaan suhtautuminen	14
	4.1.2 Itsemurhasta puhuminen	16
	4.1.3 Yhteiskunnallinen itsemurhapuhe.....	17
	4.1.4 Itsemurhan tekotavat ja syyt.....	17
	4.1.5 Itsemurhan tekeminen.....	18
	4.1.6 Tunnekokemukset.....	19
	4.1.7 Itsemurhan suunnittelu	20
	4.1.8 Itsemurhan personointi	20
	4.1.9 Merkitysryhmien ulkopuolelle jääneet verbit.....	21
	4.2 Itsemurhakeskustelun diskurssit.....	21
5	PÄÄTÄNTÖ	25
	LÄHTEET	28

LIITTEET

Liite 1: Kollokaattiverbit sekä niiden frekvenssit ja merkitsevyysluvut

1 JOHDANTO

Sosiaalinen media ja verkkokeskustelut ovat nykypäivänä merkittävä osa ihmisten elämää. Erilaiset verkkokeskustelut voidaan nähdä viestintävälineinä, joilla yksilöiden on mahdollista viestitellä jakamatta yhteistä paikkaa tai aikaa. Verkkokeskusteluihin osallistujat tekevät tulkintoja toistensa viesteistä ja samalla myös toisistaan (Arpo 2005: 14.) Keskustelufoorumeilla on mahdollista osallistua esimerkiksi yhteiskuntaa ja politiikkaa käsittelevään yleisempään keskusteluun tai jakaa henkilökohtaisempia asioita, keskustella niistä ja saada muilta osallistujilta vertaistukea. Keskustelupalstoilla vallitsevan anonymiteetin vuoksi keskustelijoiden on mahdollista pysyä täysin tunnistamattomina ja sen myötä mahdollistuu myös sellaisten tunteiden ja kokemusten ilmaiseminen, joista olisi sosiaalisesti mahdotonta keskustella esimerkiksi kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa tai muutoin tunnistettavasti (Harju 2018: 53)

Tässä tutkimuksessa tarkastelen itsemurhapuheen ilmenemistä ja rakentumista Suomi24-foorumilla. Nykypäivänä keskustelufoorumit voivat tarjota itsemurhan kaltaiselle sekä yhteiskunnallisesti että henkilökohtaisesti aralle aiheelle otollisen keskustelualustan ja kyseisestä aiheesta keskusteleville ihmisille mahdollisuuden purkaa tuntojaan muille kanssakeskustelijoille. Esimerkiksi MTV (2020) on uutisoinut, että erityisesti nuorten itsetuhoisuus ilmenee verkossa muun muassa pahan olon jakamisena, itsetuhoisuuden ilmaisemisena ja itsemurhaa ihannoivana puheena. Sosiaalisen median potentiaalinen itsemurhapuheen alustana ovat huomioineet myös Robinson ym. (2018), jotka ovat kehittäneet pääasiassa nuorille suunnatun #chatsafe-oppaan turvalliseen itsemurhaa käsittelevään verkkoviestintään. Heidän mukaansa nuoret käyttävät yhä vain enemmän sosiaalista mediaa itsemurhasta keskustelemiseen. Itsemurha on vuosisatojen ajan ollut merkittävä ja puhutteleva aihe suomalaisessa yhteiskunnassa. Tietoa ja lukumääriä itsemurhan tehneistä ihmisistä on Suomessa tilastoitu

ainakin 1700-luvun puolivälistä lähtien ja koko sen ajan on itsemurhan moninaisia syitä pyritty myös selvittämään ja tulkitsemaan (Nygård 1994: 20).

Aiemppaa kielentutkimuksen menetelmiä hyödyntävää tutkimusta liittyen itsemurhiin ovat tehneet muun muassa Padmanathan ym. (2019) verkkovälitteisellä survey-tutkimuksellaan, jossa jollain tapaa itsemurhaan kosketuksissa olleiden vastaajien tuli arvioida itsemurhakäyttäytymisen kielellisiä kuvaustapoja niiden hyväksytävyyden mukaan. Triana, Sari ja Apriyanto (2020) ovat puolestaan hyödyntäneet rikosteknistä lingvivististä analyysia selvittääkseen itsemurhien syitä opiskelijoiden jättämistä itsemurhaviesteistä. Itsemurhan lisäksi myös muita yhteiskuntaa ja monia yksilöitä koskettavia, vaikeaksi mielletäviä aiheita on tutkittu kielentutkimuksen menetelmin. Esimerkiksi Li, Jiao ja Zhu (2018) ovat tutkineet lingvistisellä analyysillä massenukseen liittyvän stigman ilmenemistä kiinalaisessa sosiaalisessa mediassa ja Guntuku, Buffone, Jaidka, Eichstaedt ja Ungar (2019) ovat tarkastelleet kielellisiä piirteitä, jotka ilmentävät stressiä tutkittavien Facebook- ja Twitter-postauksissa. Varsinaista korpuslingvivististä tutkimusta liittyen tämän tutkimuksen aiheeseen eli itsemurhaan ei kuitenkaan liene aikaisemmin tehty.

Omassa tutkimuksessani siis tarkastelen, millaista itsemurhaan liittyvä keskustelu on Suomi24-keskustelufoorumilla. Lähestyn aihetta tutkimalla *itsemurha*-sanan yhteydessä yleisimmin esiintyviä verbejä ja niiden esiintymiskontekstia, eli tutkimukseni avaa itsemurhakeskustelua verbien ilmaiseman toiminnan ja prosessien valossa. Tutkimuksellani pyrin vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Mitä kollokaattiverbejä *itsemurha*-sanaan liittyy Suomi24-korpuksessa?
2. Millaisiin diskursiivisiin merkitysryhmiin nämä verbit voidaan jaotella?

Verkkokeskusteluissa ilmenevä itsemurhapuhe voi olla tärkeä ja huomionarvoinen itsemurhapuheen muoto, ja sen tutkiminen voi puolestaan tarjota arvokasta tietoa muun muassa itsemurhakeskustelun piirteistä, internetympäristössä käytetyn kielen ja yhteiskunnallisesti merkittävän ilmiön välisestä suhteesta sekä keskustelufoorumiympäristön roolista itsemurhaa käsittelevän puheen alustana.

2 KORPUSLINGVISTIikka

Korpuslingvistiikkaa, joka toimii osaltaan tämän tutkimuksen teoreettisena pohjana, voidaan yksinkertaisimmillaan kuvailla autenttisen kielenkäytön tutkimukseksi, jossa kielen analysoinnissa hyödynnetään tietokonepohjaisia korpuksia eli suuria sähköisiä tekstikokoelmia (Baker 2006:1, Partington, Duguir & Taylor 2013: 5). Korpuspohjaisia metodeja on käytetty 1900-luvun alusta saakka, mutta 1970-luvulle asti niiden käyttö tutkimuksissa oli kuitenkin harvinaista. 1980-luvulta lähtien etenkin kannettavien tietokoneiden yleistyttyä myös korpustutkimuksen suosio on kasvanut. (Baker 2006: 2.) Korpuslingvistiikan määrittäminen kielentutkimuksen kentällä ei ole täysin yksiselitteistä. On ajateltu, että korpustutkimus olisi parempi nähdä tieteenalan tai tutkimusalan sijaan pikemminkin metodologiana, eli eräänlaisena joukkona kielianalyysiin sopivia työkaluja, tapoja ja käytänteitä. Korpustutkimusta voidaan käyttää useilla eri lingvistiikan aloilla, ja jotkut pitävätkin korpustutkimuksen metodiperustaista määritelmää liian yksinkertaistettuna ja rajoittavana. (McEnery & Hardie 2012: 1, Partington ym. 2013: 6-7.)

Korpuksat ovat erittäin laajoja, elektronisesti koodattuja tekstimassoja, jotka voivat parhaimmillaan pitää sisällään tuhansia tai jopa miljoonia sanoja (Baker 2006: 2). Korpus voi sisältää kirjoitetun kielen lisäksi myös puhuttua kieltä, viittomakieltä tai esimerkiksi videomateriaalia, ja se voi koostua erilaisista tekstilajeista, kuten sanomalehtiteksteistä tai verkkokeskusteluista (McEnery & Hardie 2012: 2-3). Korpuksat voidaan näin ollen nähdä tietynlaisina otoksia luonnollisesti ilmenevästä kielenkäytöstä (Baker 2006: 2). Korpustutkimuksen merkittävä etu on se, että sen avulla voidaan erilaisten korpustyökalujen ja tilastotyökalujen turvin käsitellä valtavia aineistoja verrattain nopeasti ja vaivattomasti. Vastaavan kokoisten aineistojen manuaalinen käsittely ja analysointi olisi hyvin aikaa vievää ja virhealttius olisi huomattavasti suurempi kuin tietokonepohjaisessa käsittelyssä. Korpustyökalujen avulla esimerkiksi tiettyjen

kielen piirteiden tarkastelu on nopeaa ja luotettavaa ja tätä ominaisuutta hyödynnän myös tässä tutkimuksessa. (Baker 2006: 2, McEnery & Hardie 2012: 2.)

Korpustutkimuksen aihepiirit ovat hyvin moninaisia ja korpusten käyttö mahdollistaa useiden erilaisten kielenpiirteiden tarkastelun. Korpustutkimuksen kautta on tutkittu muun muassa yksittäisten leksikaalisten kohteiden käyttöä tekstissä, tekstin koheesiota, toistuvia kielen rakenteita, sanojen kuvainnollista merkitystä sekä sosiaalisia, poliittisia, uskonnollisia ja kulttuurisia ideologioita, joita on mahdollista havaita erilaisista teksteistä. (Partington ym. 2013: 6.) Konkordanssityökälyt puolestaan mahdollistavat sanojen tarkastelun niiden kontekstissa, ja frekvenssilistoja muodostamalla voidaan tutkia tiettyjen sanojen tilastollisia frekvenssejä ja merkitsevyyttä aineistossa (McEnery & Hardie 2012: 2.) Partingtonin ym. (2013: 6) mukaan korpustutkimus onkin aihealueiltaan laajempi kuin mikään muu tekstintutkimuksen muoto. Korpukset on etenkin aiemmin voitu nähdä siinä mielessä synkronista kielentutkimusta palvelevina aineistoina, että ne tarjoavat tutkijoille vain tietyn ja ajallisesti rajatun otoksen kielen aineksesta. Korpukset ovat kuitenkin olleet nykypäivään mennessä kielentutkijoiden käytettävissä niin kauan, että monet niistä sisältävät dataa useammalta vuodelta, ja näin ollen ne palvelevat myös diakronista kielentutkimusta, sillä niiden kautta voidaan tarkastella myös kielen muutoksia ajan suhteen. (Partington ym. 2013: 6.)

Korpustutkimusta on tilastollisen luonteensa vuoksi pidetty lähinnä kvantitatiivisena metodina, mutta sitä ei kuitenkaan tulisi mieltää ainoastaan määrälliseksi menetelmäksi. Korpuslingvistiikka nimittäin ilmentää sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista metodologiaa: korpuksen avulla voidaan tutkia määrällisiä tietoja, kuten tiettyjen piirteiden ja variaatioiden ilmenemistä korpuksessa, mutta myös laadullinen tulkinta on aina oleellinen osa korpuspohjaista analyysia. (Baker 2006: 2.) Korpustutkimuksessa kerättyä määrällistä tietoa selitetään usein laadullisin keinoin ja myös korpustutkimuksen analyysi perustuu usein laadullisiin kielellisiin kategorioihin (Jantunen 2018a: 23). Partingtonin ym. (2013: 8) mukaan korpustutkimus tulisikin nähdä kvantitatiivisen sijaan pikemminkin tilastollisena metodina.

2.1 Diskurssintutkimus

Tämän tutkimuksen teoriataustaa muodostaa osaltaan myös diskurssintutkimus, ja analyysivaiheessa keskeisiksi nousevat yksittäiset diskurssit. Terminä *diskurssi* on hie-man monimutkainen ja jopa problemaattinen, koska sen merkitys voidaan ymmärtää

monin eri tavoin, ja sitä on myös käytetty tutkimuksessa useissa eri merkityksissä riippuen tieteenalasta. Kielitieteilijät mieltävät diskurssin yleensä konkreettiseksi kielenkäytöksi, eli kirjoitukseksi tai puheeksi. Diskurssilla voidaan tarkoittaa myös sana- ja lausetasoa laajempia kielellisiä kokonaisuuksia, tietyn tekstilajin tunnistettavaa struktuuria sekä erilaisia tapoja kuvata maailmaa, jolloin diskurssia ovat muodostamassa esimerkiksi metaforat, merkitykset, repesentaatiot, kuvat ja tarinat, jotka jollain tapaa kuvaavat ympäröivää todellisuutta ja tapahtumia. Erilaisia tapoja kuvata todellisuutta on kuitenkin lukemattomia, ja tämän vuoksi diskurssin käsite muuttuu tässä kohtaa monikoksi *diskurssit*, jollaisena sitä tässä tutkimuksessa pääasiassa hyödynnetään. (Baker 2006: 3–4.) Kielitieteessä diskurssien nähdään rakentavan tietoa, sosiaalisia suhteita ja vuorovaikutusta, muovaavan ja merkityksellistävän kohdettaan sekä luovan yhteyksiä kielen ja yhteiskunnan välille. Diskurssit ilmentävät sitä, miten jostakin asiasta puhutaan ja ovat näin ollen aina suhteessa sosiaaliseen kontekstiinsa. (Baker 2006: 4; Partington ym. 2013: 3–4.)

Diskurssintutkimuksen kenttä on hyvin laaja ja menetelmää on käytetty mitä moninaisempien kielen ilmiöiden tutkimiseen eri tieteenaloilla. Diskurssianalyysin keinoin voidaan tarkastella muun muassa kielen rakennetta, kielen omaksumista ja merkityksiä sekä sosiaalisia rooleja ja suhteita, valta-asetelmia ja identiteettiä. (Johnstone 2018: 16, 19). Diskurssintutkimukselle on ominaista laadullinen, yksityiskohtainen analyysi, joka kohdistuu yleensä yksittäisiin teksteihin ja on hyvin kontekstisidonnaista (Biber, Connor & Upton 2007: 14). Diskurssintutkimuksessa kieltä ei nähdä abstraktina systeeminä, vaan pikemminkin muovautuvana välineenä, jonka avulla valinnaisesti ilmaistaan muun muassa uskomuksia, ideologioita ja muita yhteisöön ja yhteiskuntaan liitoksissa olevia asioita ja näin ollen muodostetaan ja ylläpidetään diskursseja (Johnstone 2018: 17).

Tässä tutkimuksessa diskurssilla tarkoitetaan nimenomaan merkityksiä sisältävää kielenkäyttöä ja tarkemmin Suomi24-keskustelufoorumien kautta välittyviä tapoja puhua itsemurhasta. Keskusteluista löytyvät diskurssit puolestaan paljastavat, mitä foorumille kirjoittavan yhteisön keskuudessa itsemurhasta ajatellaan ja kuinka näitä ajatuksia kielennetään. Diskurssin käsitteeseen tässä tapauksessa kytkeytyvät siis itsemurha-aiheista puhetta ilmentävät keskustelijoiden tekemät kielelliset valinnat, jotka mahdollisesti kytkeytyvät laajempiin yhteiskunnallisiin ja sosiaalisiin rakenteisiin, sekä keskustelufoorumiympäristön tarjoama kielenkäytön sosiaalinen näkökulma.

2.2 Korpusavusteinen diskurssintutkimus

Korpusavusteinen diskurssintutkimus (*corpus assisted discourse studies*, jatkossa CADS) yhdistää nimensä mukaisesti korpuslingvistiikan ja diskurssintutkimuksen ja muodostaa pääasiallisesti tämän tutkimuksen teoreettisen taustan. Käytännössä CADS on siis diskursseihin kohdistuvaa tutkimusta, jossa kieli nähdään kommunikaation välineenä ja analyysin tukena hyödynnetään korpusaineistoa (Partington ym. 2013: 11). CADS:ssa yhdistyvät menetelmät ovat tutkimuksessa yksinään suhteellisen nuoria, eikä niiden yhteinen historiakaan näin ollen ole pitkä. Erilaisten lähtökohtiensa vuoksi korpuslingvistiikkaa ja diskurssintutkimusta ei aina ole nähty järkevinä yhdistää, mutta viime vuosina tietoisuus menetelmien yhdistämisen hedelmällisyydestä on kasvanut. (Baker 2009: 32.) Sekä kvantitatiivisin menetelmin edustaviin tuloksiin pyrkivän korpustutkimuksen että laadullisin menetelmin kielenkäytön sosiaalisia ja yhteiskunnallisia yhteyksiä tarkastelevan diskurssintutkimuksen tarkoituksena on tutkia autenttista kielenkäyttöä ja metodien yhdistäminen voikin tarjota entistä luotettavampaa ja monipuolisempaa tietoa siitä, miten kieltä todellisuudessa käytetään (Baker 2009: 36).

CADS:n ja täten myös tämän tutkimuksen taustalla vaikuttaa vahvasti samanlainen fraseologinen kielikäsitelmä kuin diskurssintutkimuksen taustalla: kieli on kontekstuaalista, yhteisesti jaettua sekä kertautuvaa, eli se perustuu toistuviin kielellisiin rakenteisiin (Hoey, Mahlberg, Stubbs & Teubert 2007: 8; Jantunen 2018a: 27). Tätä kielikäsitelmää kuvaa psykolingvistinen leksikaalisen primingin teoria, jonka mukaan käytämme kieltä joko tietoisesti tai tiedostamattomasti toisteisesti, eli aina kun käytämme jotakin tiettyä sanaa, yhdistämme sen esimerkiksi tiettyihin muihin sanoihin sekä tuttuun semanttiseen ja sosiaaliseen kontekstiin (Hoey ym. 2007: 8; Hoey 2005: 7–8). CADS:ssa fraseologista lähestymistapaa ilmentää se, että analyysissa tutkitaan yleensä leksikaalisia myötäesiintymisiä, kuten kollokaatioita, jotka ovat myös tämän tutkimuksen kohteena (Jantunen 2018a: 27).

Eräs korpusavusteisen diskurssintutkimuksen päätavoite on paljastaa teksteissä piileviä diskursseja, eli sellaisia merkityksiä, jotka eivät ole itsestään selviä eivätkä välttämättä havaittavissa ainoastaan lukemalla kyseisiä tekstejä. Pitkään on tiedostettu, että monien merkityksiä kantavien seikkojen tavoittaminen tekstistä vaatii lukemisen lisäksi analysoivaa ja asiantuntevaa otetta. Kieltä käytetään usein hyvin

automaattisesti ja osittain myös tiedostamattomasti, jolloin kielenkäyttäjät voivat olla itsekkin epätietoisia ulosantinsa sisältämistä merkityksistä. (Partington ym. 2013: 11.) Korpusten avulla voidaan kerätä diskurssien tueksi muun muassa numeerista tietoa ja tarkastella sanojen välisiä yhteyksiä. Luonnollisessa puheessa esiintyvä, useasti toistuva sanayhteys on huomattavasti luotettavampi todiste piilevästä diskurssista kuin yksittäistapauksen perusteella tehty vastaava tulkinta. (Baker 2006: 13.) Yhdistämällä tämä korpuksen tarjoama laaja kvantitatiivinen tieto diskursseja yksityiskohtaisesti tarkastelemaan laadulliseen analyysiin on mahdollista päästä käsiksi tekstien ei-ilmeisiin merkityksiin ja ymmärtää paremmin diskurssien muodostumista (Partington ym. 2013: 11). Korpuksia käytettäessä on kuitenkin huomioitava tietty rajallisuus, sillä korpuksat koostuvat useimmiten joko kirjoitetusta tai puhutusta datasta, mutta diskurssit eivät rajoitu ainoastaan verbaaliseen viestintään, vaan niitä voidaan havaita myös tarkastelemalla nonverbaalista viestintää, kuten liikettä tai kuvia (Baker 2006: 17).

CADS:ia tutkimusmenetelmänä ovat hyödyntäneet muun muassa Jaworska ja Hunt (2017) tutkimalla brittimediassa esiintyviä sukupuolen representaatioita ennen vuoden 2012 Lontoon olympialaisia, olympialaisten aikana sekä niiden jälkeen. Liu ja Li (2017) puolestaan ovat verranneet yhden kiinalaisen ja kolmen angloamerikkalaisen englanninkielisen lehden tapoja kuvata Kiinassa esiintyvää sumua, joka on nostanut Kiinan ympäristöongelmat maailmanlaajuisen median tietoisuuteen. Suomessa korpusavusteista diskurssitutkimusta on puolestaan tehnyt muun muassa Jantunen (2018b) tutkimalla homoihin ja heteroihin liittyviä diskursseja Suomi24-foorumilla, Lehto (2018) tarkastelemalla japaninsuomalaisten kielidiskursseja sekä Johansson, Jantunen, Heimo, Ahonen ja Laippala (2018) kansa-sanaan liitettäviä diskursseja koskevalla tutkimuksellaan.

3 AINEISTO JA MENETELMÄT

Tutkimukseni aineisto muodostuu aineistonkeruun aikana Aller Oy:n omistuksessa olleen Suomi24-keskustelufoorumien vuosien 2001–2017 datasta koostetusta korpuksesta. Suomi24-aineisto sisältää kyseisen keskustelufoorumien keskusteluja sen käyttöönottovuodesta eli vuodesta 2001 lähtien (Lagus, Pantzar, Ruckenstein & Ylisiurua 2016: 5). Foorumi jakautuu useisiin tema-alueisiin, ja palstoilla keskustellaan anonyymisti esimerkiksi kiinnostuksenkohteista, vakaumuksista ja erilaisista elämäntilanteista (Lagus ym. 2016: 10). Citizen Mindscapes -hankkeen (2016) yhteydessä toteutetun käyttäjäkyselyn perusteella Suomi24-foorumien käyttäjät hakevat foorumilta muun muassa seuraa, tietoa ja vertaistukea. Osaan keskustelualueista muodostuu hyvinkin tiivis käyttäjyhteisö alueen aihepiiristä riippuen. (Harju 2018: 57.) Itse aineisto koostuu kommentteista, jotka käynnistävät uuden keskusteluketjun tai yhtyvät jo olemassa oleviin ketjuihin. Vuonna 2015 Suomi24-aineisto avattiin tutkimuskäyttöön ja tällöin tehtiin laskelmia, joiden mukaan foorumilla oli yhteensä yli kaksi miljardia sanetta, 53 miljoonaa kommenttia ja lähes seitsemän miljoonaa keskusteluketjua. Aineiston tämänhetkinen sanemäärä on yli neljä miljardia (Kielipankki 2021). Foorumin käyttäjiä koskevat tiedot eivät sisälly tutkimusaineistoon eli käyttäjien tunnistaminen on mahdotonta, mikä tukee tutkimuksen eettisyyttä. (Lagus ym. 2016: 5–6, 9, 21.)

Merkittävä osa esimerkiksi internetistä löytyvistä itsemurhaa käsittelevistä teellisistä tai populääreistä julkaisuista koskee nuoria ihmisiä. Aiemmin mainitun käyttäjäkyselyn pohjalta Suomi24-foorumien tyypilliseksi käyttäjäksi on puolestaan hahmottunut keski-ikäinen mies (Harju 2018: 54.) Tämän tyypillisen Suomi24-käyttäjän mielessä pitäminen tuokin oman kiinnostavan näkökulmansa myös minun tutkimukseeni, vaikka en luonnollisestikaan voi tehdä johtopäätelmiä foorumille kirjoittaneiden henkilöiden iästä eikä keskustelijoiden ryhmä näin ollen rajaudu mihinkään tiettyyn luokkaan. Tutkimukseni valottaakin itsemurhakeskustelua koko foorumin kattavasta, ennakkoluulottomasta näkökulmasta ja keskustelijoiden taustatekijät voivat poiketa toisistaan huomattavasti.

Itsemurhan voidaan ajatella olevan suomalaisessa yhteiskunnassa vielä siinä määrin tabu, että siitä keskustelemista kasvotusten tai edes ääneen ei välttämättä pidetä suotavana tai mielekkäänä vaihtoehtona. Suomi24-foorumi takaa keskustelijoilleen täydellisen anonymiteetin ja näin ollen mahdollisuuden kirjoittaa myös itsemurhasta täysin tunnistamattomana. Omassa tutkimuksessani olen kiinnostunut nimenomaan luonnollisesta, itsemurha-aiheisesta keskustelusta, ja Suomi24-korpus vastaa näin ollen tarpeisiini ja tarjoaa aiheen tarkasteluun myös pitkän aikavälin materiaalia.

3.1 Korp-hakukäyttöliittymä

Suomi24-korpus on talletettu Kielipankkiin, joka on kansallinen teksti- ja puheaineistojen palvelukokonaisuus (Lagus ym. 2016: 11) Kielipankin kautta kuka tahansa saa halutessaan käyttöönsä myös Korp-käyttöliittymän eli verkkopohjaisen työkalun, joka mahdollistaa konkordanssihakujen tekemisen kieliopillisesti jäsenneyistä korpuksista (Kielipankki 2021). Korpin avulla voi tehdä haluamastaan aineistosta haun joko tietyn sanan tai sanan osan, useamman peräkkäisen sanan tai vaihtehtosanojen joukon perusteella. Korp näyttää haun tulokset konkordanssina eli lyhyinä, allekkain esitettyinä lausekonteksteina. (Lagus ym. 2016: 15.)

Oman tutkimukseni aineisto on haettu Korp-käyttöliittymän avulla käyttämällä laajennetun haun hakusanana perusmuotoa *itsemurha*. Hain dataa aikaväliltä 2001–2017, eli koko korpuksen kattamalta ajalta, jotta saisin analysoitavaksi mahdollisimman monimuotoisen ja laajan aineiston muun muassa tutkimuksen reliabiliteetin ja oman analyysini mielekkyyden takaamiseksi. Kyseiseltä aikaväliltä hakutuloksena löytyi yhteensä reilut 134 000 konkordanssia, joista oman tutkimukseni rajallisuuden vuoksi valittiin jatkokäsittelyyn systemaattisella otannalla yhteensä 12 000 konkordanssia. Excelissä aineiston ulkoasua siistittiin poistamalla muun muassa duplikaatit eli kaksoiskappaleet ja toistuva roskaposti. Tämän jälkeen aineiston kooksi määrittyi 57 612 virkettä, jotka muodostuivat yhteensä 671 634 saneesta. Aineisto myös lemmatisoitiin Korpissa eli sen sisältämät sanat muutettiin perusmuotoon kollokaattien löytymisen helpottamiseksi. Lopuksi aineisto siirrettiin AntConc-työkaluun kollokaatioanalyysia varten.

3.2 AntConc-konkordanssiohjelma kollokaatioanalyysin työkaluna

AntConc on ilmaiseksi ladattavissa oleva korpusanalyysityökalu, joka mahdollistaa muun muassa konkordanssien tarkastelun sekä avainsana-, sanalista- ja

kollokaatioanalyysin tekemisen (Anthony 2021.) Tässä tutkimuksessa AntConcista on käytetty versiota 3.5.8. ja sitä on hyödynnetty nimenomaan kollokaatioanalyysissa.

Kaikki sanat esiintyvät teksteissä jollain tavalla suhteessa toisiinsa. Kun sanat esiintyvät säännöllisesti lähellä toisiaan ja niiden välinen suhde voidaan todeta tilastollisesti merkitseväksi, sanojen ilmentymiä kutsutaan kollokaateiksi. Ilmiönä sanojen toistuvaa esiintymistä vierekkäin tai lähellä toisiaan kutsutaan puolestaan kollokaatioksi. (Baker 2006: 95–96.) Kollokaatio voidaan nähdä keinona ymmärtää sanojen välillä vallitsevia yhteyksiä ja merkityksiä, joita olisi yksittäisten tekstien perusteella vaikea saada selville. Sanat saavat merkityksensä vain jossain tietyssä kontekstissa ja näiden merkitysten ymmärtämiseksi sanoja on tarkasteltava suhteessa toisiin sanoihin, kuten kollokaatioanalyysissa tehdään. (Baker 2006: 96.) Kollokaatioanalyysi on hyödyllinen diskurssien paljastamisen keino, sillä se voi tuoda esiin erittäin ilmeisiä ja jopa silmiinpistäviä leksikaalisia esiintymiä, jotka puolestaan voivat ilmentää diskursseja. Sanojen toistuvan kollokonnoin voidaan itsessään nähdä olevan todiste olemassa olevasta diskurssista, sillä vahva kollokaatio kertoo, että kyseiset sanat linkittyvät kielenkäyttäjien mielessä selkeästi ja toistuvasti toisiinsa ja niitä käytetään usein samassa yhteydessä. Kollokaatit voivatkin toimia tällaisten tiedostamattomien, diskursseja ylläpitävien kielellisten assosiaatioiden paljastajina. Oma analyysini kohdistuu yksinomaan kollokaattiverbeihin, jotka leksikaalisina sanoina voivat onnistuneesti ilmentää keskustelussa piileviä diskursseja. (Baker 2006: 55, 100, 114.)

Käytännössä kollokaatioanalyysi perustuu noodin eli tutkimuksessa mielenkiinnon kohteena olevan sanan ympärillä esiintyviin kollokaatteihin ja siihen, onko noodilla vaikutusta sen ympärillä esiintyvien sanojen jakautumiseen. Laskennallisesti tämä tarkoittaa keskittymistä siihen, eroaako tapahtumien todellinen malli jollain tavalla odotetusta mallista, eli esiintyvätkö tutkimuksessa saadut kollokaatit noodin ympärillä tilastollisesti merkitsevästi vai satunnaisesti. (Barnbrook 1996: 87.) Yleensä kollokaatioanalyysin tarkasteluväli eli noodin ja tutkittavien sanojen välimatka on enintään viisi (Barnbrook 1996: 91), ja omassa tutkimuksessani määritin tarkasteluväliksi neljä kollokaattia noodin vasemmalta ja oikealta puolelta (4L-4R). Jos noodin ja tekstin muiden sanojen välillä ei ole tilastollisesti merkitsevää kollokaatiota, sanat esiintyvät käytännössä tekstissä täysin satunnaisesti suhteessa noodiin. (Barnbrook 1996: 92.)

Kollokaation merkitsevyys perustuu todennäköisyyteen: kollokaatti on tilastollisesti merkitsevä, jos todennäköisyys sanojen satunnaiseen yhdessä esiintymiseen on matala (Barnbrook 1996: 94). Kollokaation tietokoneperustaiseen laskemiseen käytetään yleensä joko MI-testiä tai niin kutsuttuja z- tai t-pisteitä. MI-testissä tietokone vertaa laskemalla selvitettyä sanojen myötäesiintymisen odotettua todennäköisyyttä havaittuihin kollokaatteihin ja näiden lukemien numeraalinen ero kuvaa kollokaation

voimakkuutta. Z- ja t-pisteiden avulla lasketaan puolestaan numeraalinen ero havaitun ja odotetun frekvenssin välillä. (Barnbrook 1996: 96–97; Baker 2006: 101.)

Kaikki edellä mainitut mittarit soveltuvat kollokaation voimakkuuden tarkasteluun, mutta ne saattavat antaa hieman toisistaan poikkeavia tuloksia. Omassa kollokaatioanalyysissäni perustin merkitsevyyden laskemisen t-pisteisiin siitä syystä, että se ottaa MI-testiin ja z-pisteisiin verrattuna huomioon sisältösanojen lisäksi enemmän myös kieliopillisia sanoja eli muun muassa verbejä, joihin tutkimukseni nimenomaan kohdistuu. (Barnbrook 1996: 101.) Z-pisteiden ja t-pisteiden kohdalla tilastollisen merkitsevyyden suhteen pätee, että kaikki arvon kaksi ylittävät sanat voidaan katsoa kollokaateiksi ja näin ollen tutkimuksen kannalta kiinnostaviksi (Barnbrook 1996: 98). Tässä tutkimuksessa kaiken kaikkiaan 325 kollokaatin joukosta verbejä löytyi yhteensä 86. Niiden kaikkien merkitsevyysarvo t-pistein oli välillä 5.3–82.6, joten ne voitiin luokitella kollokaattiverbeiksi ja näin ollen analyysin kannalta hyödyllisiksi.

3.3 Representatiiviset lausetyypit

Seuraavassa luvussa esittelemäni analyysin pohjustuksena toimi Shoren (2020) esittämä, representatiivisiin metafunktioihin nojaava lauseiden merkitysten analyysi. Representatiiviset metafunktiot viittaavat kokemusmaailman representoimiseen eli kuvaamiseen kielen avulla, ja käytännössä kyseisessä analyysimenetelmässä tarkastellaan sitä, kuinka kielenpuhujat käyttävät kieltä tuottamaan merkityksiä. Representatiivisen merkityksen kannalta oleellisimmassa roolissa ovat lauseiden predikaattiverbit, jotka omassa tutkimuksessani ovat nimenomaisesti kiinnostuksen kohteena (Shore 2020: 41, 293–294). Tähän tutkimukseen valitsin Shoren esittämistä representatiivisista lausetyypeistä kolme laajakäyttöisintä eli tiheästi esiintyvää lausetyyppiä: materiaalsen, mentaalisen ja kommunikatiivisen lausetyypin. Materiaalinen eli aineellinen lause representoi kaikenlaisia ulko- tai mielikuvitusmaailmassa tapahtuvia, konkreettisesti havaittavia tekoja ja tapahtumia. Mentaalisella lausetyypillä puolestaan tarkoitetaan lauseita, jotka representoivat ihmisen sisäistä kokemusmaailmaa, kuten ajatuksia, tunteita tai aistihavaintoja. Kommunikaatiolauseissa on kyse jonkin kommunikatiivisen tapahtuman kertomisesta: lauseella kuvataan esimerkiksi sanomista, kysymistä, kertomista tai pyytämistä. (Shore 2020: 294, 300, 310–311, 315.)

Tässä tutkimuksessa lausetyyppien analyysi ei kuitenkaan ollut keskiössä, vaan toimi pikemminkin yleiskatsauksena siihen, millaisia aineiston verbit olivat, analysoitavien verbien jäsenyskeinona sekä myöhempien diskursiivisten merkitysryhmien muodostumisen tukena.

Kuten kaikkeen ihmisen tekemään tutkimukseen, myös diskurssintutkimukseen, korpustutkimukseen ja täten omaankin tutkimukseeni liittyy niin sanottua puolueellisuutta eli tutkijan subjektiivisuutta koskeva haaste. Subjektiivisuus ei suinkaan aina ole tiedostettua, vaan se voi tapahtua myös tiedostamattomasti esimerkiksi tutkijan oman roolin tai siihen vaikuttavien taustatekijöiden piilottelun kautta. Tutkija voi myös valita käsiteltäväkseen sellaisen aineiston, joka vastaa hänen ennakko-oletuksiin tai epäilyksiään, jolloin jäävät täysin huomiotta sellaiset aineiston osat, jotka voisivat rakentaa ilmiöstä kompleksisempaa kokonaiskuvaa. Aineiston valinta koskee kuitenkin jollain tapaa jokaista tutkimusta ja tärkeintä onkin huolellisuus aineiston pohjalta tehtävien yleistysten kanssa. Tutkijan on myös tärkeää tiedostaa omien tulkintojensa mahdolliset vaikutukset saatuihin tuloksiin ja raportoida niistä tutkimuksen yhteydessä, mikä vaatii tutkijalta itsetietoisuutta. (Baker 2006: 10–11.) Omassa tutkimuksessani pyrin luomaan aineistosta mahdollisimman kattavan kuvan tuomalla analyysiini useita aineistoesimerkkejä omien tulkintojeni tueksi. Korpusaineiston käyttäminen puolestaan rajoittaa tutkimuksessani aineistonkeruun valikointia, sillä korpusaineistot ovat tyypillisesti niin valtavia, ettei tekstien tarkka valikoiminen niiden sisältä ole yleisesti ottaen mahdollista (Baker 2006: 12).

4 ANALYYSI JA TULOKSET

Analyysivaiheessa tämän tutkimuksen kollokaattiverbeistä muodostettiin diskursiivisia merkitysryhmiä, jotka voidaan nähdä jotakin tiettyä yhteistä merkitystä kantavien sanojen luokkana. Nämä luokat siis pitävät sisällään semanttisesti yhteneväisiä sanoja tai sanayhdistelmiä (Baker 2006: 86). Sekä aiempi lausetyyppien jaottelu että diskursiivisten merkitysryhmien muodostaminen pohjautuivat aineistoperustaiseen analyysiin, jossa pyrittiin konkordansseja tarkastelemalla löytämään kunkin kollokaattiverbin kohdalla käytetyssä aineistossa pätevä yleismerkitys. Jotkin verbit ilmensivät aineistossa useampaa eri merkitystä ja esiintyivät vaihtelevissa yhteyksissä, mutta merkitysryhmiin päätyneille kollokaateille oli pääasiassa löydettävissä yksi tai kaksi yleisintä merkitystä. Esimerkiksi verbi *ottaa* esiintyi sekä konkreettista tekemistä tarkoittavana verbinä että *ottaa huomioon* -idiomin osana. Koska tässä aineistossa *ottaa huomioon* -idiomi oli selvästi pääasiallinen esiintymisyhteys, verbi ryhmiteltiin sen perusteella.

Tässä tutkimuksessa kollokaattiverbien ryhmittely perustui siis merkitykseltään samankaltaisten sanojen kontekstiperustaiseen luokitteluun. Esimerkiksi merkitysryhmään *itsemurhan suunnittelu* ryhmiteltiin ne verbit, jotka aineiston tulkinnan myötä yhdistyivät merkitykseltään ja ilmenemiskontekstiltaan jollain tapaa itsemurhan suunnitteluun. Tutkimuksessa muodostui yhteensä kahdeksan diskursiivista merkitysryhmää, jotka ilmenevät taulukosta 2. Näiden merkitysryhmien ulkopuolelle jäi 19 verbiä, jotka myös ovat taulukossa 2 nähtävillä ja joihin palaan myöhemmin kohdassa 4.1.9 *merkitysryhmien ulkopuolelle jääneet verbit*.

Taulukko 2. Diskursiiviset merkitysryhmät ja niihin sisältyvät verbit järjestettynä prosentuaalisen osuuden mukaan sekä ryhmien ulkopuolelle jääneet verbit

Merkitysryhmä	Verbit	Prosentti- osuus
---------------	--------	---------------------

Itsemurhaan suhtautuminen	<i>ymmärtää, hyväksyä, tuomita, uskoa, kieltää, nähdä, pitää + modaaliverbit</i>	20 %
Itsemurhasta puhuminen	<i>sanoa, puhua, kertoa, väittää, uhata, uhkailla, mennä, muistaa, lopettaa, hakea</i>	12 %
Yhteiskunnallinen itsemurhapuhe	<i>lisätä, johtua, johtaa, aiheuttaa, tapahtua, lisääntyä, liittyä, kuolla, ottaa</i>	10 %
Itsemurhan tekotavat ja syyt	<i>kiusata, masentua, estää, viillellä, ajaa, käyttää, laajentaa, avustaa</i>	9 %
Itsemurhan tekeminen	<i>tehdä, toteuttaa, tulla, yrittää, päätyä, ajautua, onnistua</i>	8 %
Tunnekokemukset	<i>kestää, jaksaa, kärsiä, tuntea, tuntua, kokea</i>	7 %
Itsemurhan suunnittelu	<i>ajatella, harkita, hautoa, miettiä, suunnitella, käydä</i>	7 %
Itsemurhan personointi	<i>tuoda, viedä, auttaa, vaatia</i>	5 %
Ulkopuolelle jääneet verbit	<i>haluta, tietää, alkaa, jäädä, päästä, elää, jättää, antaa, tappaa, löytyä, lukea, menettää, tarkoittaa, kirjoittaa, vaikuttaa, katsoa, kuulla, lähteä, olla</i>	22 %

4.1.1 Itsemurhaan suhtautuminen

Itsemurhaan suhtautumisen merkitysryhmä oli analyysissä muodostuneista diskursiivisista ryhmistä prosentuaalisesti suurin, kun ryhmien ulkopuolelle jääneitä verbejä ei huomioitu. Tässä merkitysryhmässä yhdistyivät mentaaliset verbit, joiden edustamat lauseet aineistossa kuvastivat jollain tapaa itsemurhaan suhtautumista sekä modaaliverbit, joiden osuus aineistosta oli lähes 12 prosenttia. Modaaliverbien semanttinen funktio on ilmaista kielenkäyttäjän näkökulmasta esimerkiksi mahdollisuutta, välttämättömyyttä tai todennäköisyyttä. Modaalisuus siis esittää aina kielenkäyttäjän subjektiivisen kannanoton johonkin asiointilaan, jolloin se käytännössä

kuvastaa suhtautumista. (Larjavaara 2007: 399.) Suhtautumisen merkitysryhmä oli jaettavissa myönteisen ja kielteisen suhtautumisen alaluokkiin. Etenkin tässä tapauksessa korostui konkordanssien tarjoaman kontekstin tarkastelun välttämättömyys, sillä useassa kohtaa verbien kontekstisidonnainen merkitys oli päinvastainen suhteessa pelkän yksittäisen verbin semantiikkaan. Esimerkiksi verbi *tuomita* on semantiikaltaan kielteinen, mutta ilmenikin aineistossa toistuvasti kieltosanan kanssa, jolloin lause kuvastikin tietyllä tapaa hyväksyvää suhtautumista itsemurhaan (esimerkki 1). *Pitää*-verbi edusti aineistossa kahta eri merkitystä: modaaliverbiä ja menetaalista lausetyyppiä edustaviin verbeihin laskettua *pitää jonakin* -rakennetta (esimerkki 2). Tämä kaksoismerkitys huomioitiin sekä analyysissä että aineiston laskennallisessa tarkastelussa.

Yleisesti ottaen suhtautumiseen viittaavat konkordanssit ilmensivät aineistossa suurelta osin keskustelijoiden henkilökohtaisia mielipiteitä itsemurhasta. Lisäksi konkordansseista nousi esiin muun muassa yleisluontoista pohdintaa, jota ilmensivät esimerkiksi kanssakeskustelijoille osoitetut kysymykset, joihin oletettavasti muiden odotettiin vastaavan ja näin yhtyvän keskusteluun. 3. esimerkin tapauksessa on kyseessä verbialkuinen vaihtoehtokysymys eli verbikysymys, jonka vastaukseksi periaatteessa riittäisi kyllä tai ei (VISK § 1689), mutta tässä tapauksessa sen voidaan olettaa olevan tarkoitettu keskustelun herättäjäksi. Erityisesti *kieltää*-verbiin yhdistyi myös uskontosävytteistä puhetta (esimerkit 4, 5). Näissä tapauksissa lauseiden subjektina eli kiel-täjänä toimi esimerkiksi uskonnollinen vakaumus.

1. En ole valmis **tuomitsemaan** itsemurhan tehneitä kadotukseen.
2. Itse en **pidä** itsemurhaa pahana asiana.
3. Pitääkö itsemurha **hyväksyä**?
4. Mutta Raamatun sana näin tulkittuna **kieltää** itsemurhan.
5. Uskontoni (LaVeyn satanismi) **kieltää** itsemurhan , eikä vitutukseen kuole niin kaitä jotenkin pysyy hengissä.

Modaaliverbit kuvastivat tässä aineistossa muun muassa keskustelijoiden omia näkemyksiä *pitää*- verbin ilmaisemalla välttämättömyydellä (esimerkki 6), *taitaa*-verbin ilmaisemaa pääteltyä mahdollisuutta (esimerkki 7) sekä *voida*-verbin kuvastamaa mahdollisuutta (esimerkki 8). Kollokaattiverbit *saada* ja *tarvita* esiintyivät myös aineistossa pääasiallisesti modaalisuutta ilmaisevina kuvastaen asioiden sallittavuutta ja välttämättömyyttä (VISK § 1562), minkä vuoksi ne luokiteltiin tähän merkitysryhmään. Esimerkiksi esimerkki 6 ilmentää kirjoittajan mielipidettä ja tässä kohtaa kommentin kontekstista oli tulkittavissa, että kirjoittajan mielestä itsemurhan kaltaisesta negatiivisesta aiheesta ei tulisi lainkaan keskustella muiden aiheiden joukossa. Puolestaan esimerkissä 9 kirjoittaja esittää muille adverbialkuisen, syytä hakevan kielteisen kysymyksen, joka luo mielikuvan siitä, että kirjoittajan mielestä itsemurhan yrittämisen tai

tekemisen pitäisi olla sallittua (VISK §1688) ilmentäen näin ollen välillisesti mielipidettä.

6. Niin kuin jo kirjoitin, itsemurhalle **pitäisi** olla oma palsta.
7. Tyyppi ei montaa vuotta elänyt sen jälkeen, **taisi** tehdä itsemurhan.
8. Paketissa lukee, että ne **voi aiheuttaa** itsemurha-ajatuksia.
9. Miksi itsemurhaa **ei saisi** yrittää tai tehdä?

4.1.2 Itsemurhasta puhuminen

Itsemurhasta puhumisen merkitysryhmä oli ilman ryhmittelyn ulkopuolelle jääneiden verbien huomioimista prosentuaalisesti merkitysryhmistä toiseksi suurin ja siihen sisältyi verbejä kaikista kolmesta lausetyypistä. Merkitysryhmä oli näin ollen myös hyvin selkeästi aineistosta havaittavissa. Tämä merkitysryhmä piti sisällään muun muassa omakohtaisten kokemusten jakamista (esimerkit 1, 2) ja yleisempää keskustelua aiheesta (esimerkki 3). Merkitysryhmä oli sisäisesti jaettavissa edellä mainittujen puhetaipojen lisäksi vielä kahteen alaluokkaan, joista toinen sisälsi verbit *uhkailla* ja *uhata* ilmentäen näin ollen itsemurhalla uhkailua (esimerkki 4), ja toinen luokka puolestaan kuvasti kehoituksiksi tai neuvoiksi tulkittavissa olevia, toisille keskustelijoille kohdistettuja lausumia (esimerkki 5).

1. Kahdesta läheisen ihmisen itsemurhasta jotenkin hengissä selvinneenä voin **sanoa**, että itsemurha on itsekäs teko.
2. Eka mieheni **puhui** itsemurhaansa edeltävänä iltana uudesta lapsesta, lomasta jne.
3. Niinhän evolutionistitkin **väittävät**, että itsemurhat ovat itsemurhia, ja että heikkojen tuleekin karsiutua, etteivät ole painolastina muodostamassa verotaakkaa.
4. Yritin erota hänestä, mutta hän alkoi **uhkailla** itsemurhalla ja humalassa sitten viimein yrittikin.
5. Yhteenvetona, **mene hakemaan** apua, itsemurha ei ole ratkaisu.

Kanssakeskustelijoille kohdistetuista lausumista täytyy mainita, että aineistossa oli havaittavissa kaksi toistensa vastakohtiksi asettuvaa puhuttelutapaa: imperatiivimuotoinen käsky tai kehoitus tehdä itsemurha (esimerkki 6) ja kielteisestä imperatiivista *älä*-apuverbin avulla rakentuvat neuvot jättää itsemurha tekemättä ja hakea sen sijaan apua (esimerkki 7) (VISK §118). Myös esimerkki 5 ilmentää tällaista avun hakeamiseen kehottamista imperatiivilla *mene*. Näissä tapauksissa konkordansseihin sisältyi verbejä useasta eri merkitysryhmästä eivätkä tämän kaltaiset kommentit olleet koko aineistoon suhteutettuna kovin yleisiä, mutta ne olivat kuitenkin molemmissa tapauksissa toistuvasti ja selvästi havaittavissa.

6. **Tee** itsemurha, hirtä itsesi vaikka männyn oksaan.
7. **Älä** itsemurhaa **tee** mee mieluummin sairaalaan osastolle.

4.1.3 Yhteiskunnallinen itsemurhapuhe

Edellisestä merkitysryhmästä erotettiin omaksi ryhmäkseen yhteiskunnallinen puhe, sillä tämä ryhmä sisälsi selkeästi yleisemmällä tasolla liikkuvaa ja yhteiskunnallisia aiheita enemmän käsittelevää puhetta verrattuna selvästi henkilökohtaisempaan ja kertoilevampaan itsemurhasta puhumisen merkitysryhmään. Yhteiskunnallisen puheen ryhmässä pohdittiin muun muassa itsemurhien lisääntymistä ja mahdollisia syitä sille (esimerkit 1, 2), ja aineistossa toistuvasti esiintyvä seikka olikin juuri keskustelijoiden näkemys siitä, että itsemurhat olisivat lisääntymässä tai lisääntyneet. Kommenteissa muisteltiin lisäksi tapahtuneita itsemurhia (esimerkki 3) ja esitettiin mielipiteitä itsemurhaan mahdollisesti ajavista yhteiskunnallisista tekijöistä (esimerkki 4).

1. Euro romahtaa, itsemurhat **lisääntyy**, luonnonmullistusten määrä lisääntyy.
2. On tietääkseni osoitettu, että itsemurhavälineiden helppo saatavuus **lisää** itsemurhia.
3. Mistä **johtui** se pikkupojan itsemurha, tässä pari vuotta sitten?
4. Itsemurhia **aiheuttaa** muun muassa työttömyys ja sosiaaliturvan alas ajaminen.
5. Miten miesten itsemurhat **liittyvät** avioeroihin?

Tälle merkitysryhmälle oli itsemurhien lisääntymistä koskevien näkemysten lisäksi ominaista muun muassa yhteiskunnallisiin ja sosiaalisiin rakenteisiin kohdistettu kritiikki sekä laajempi itsemurhiin liittyvien asioiden pohdiskelu (esimerkki 5). Konkordansseissa tuotiin esiin myös itsemurhiin liittyvää tilastollista tietoa *tapahtua*-verbin ja *kuolla*-verbin myötä viitaten itsemurhien yleisyyteen ja itsemurhakuolemien lukumääriin (esimerkit 6, 7). Tähän merkitysryhmään luokiteltiin myös *ottaa*-verbi, koska se esiintyi aineistossa lähes yksinomaan *ottaa huomioon* -idiomina (ks. sivu 17), ja liittyi semanttisesti lähinnä yhteiskunnalliseen puheeseen (esimerkki 8).

6. Suomessa **tapahtuu** noin 1000 itsemurhaa JOKA VUOSI.
7. Miehiä **kuolee** itsemurhaan joka ikinen päivä 3–4. tänäänkin, nyt.
8. Masentuneita yms. on edelleen autettava, mutta samalla itsemurhakin **on otettava** ratkaisukeinona **huomioon**.

4.1.4 Itsemurhan tekotavat ja syyt

Tämä merkitysryhmä jakautui itsemurhan syitä kuvastaviin konkordansseihin ja erilaisia itsemurhan tekotapoja esiin tuoviin konkordansseihin. Itsemurhan syiksi oli tässä tapauksessa tulkittavissa kiusaaminen (esimerkki 1) ja masennus (esimerkki 2), joka osoittautui tulkinnallisesti pikemminkin itsemurhan taustatekijäksi tai osasyiksi kuin pääsyyksi. Kiusaamisen takia tehtyihin itsemurhiin viittaavia konkordansseja oli useita, mutta *kiusata*-verbi oli jostain syystä useassa kohtaa muuttunut sanaluokaltaan substantiiviksi (esimerkki 3), mikä väärentää tuloksia, kun analyysin kohteena olivat

kollokaateista ainoastaan verbit. Tämä virheellinenkin tulos puoltaa kuitenkin kyseisen, jo esimerkillä 1 todennetun merkityksen olemassaoloa aineistossa.

1. Yleisesti syyllisyydentuntoa vähennetään tekemällä törkeä vitsi siitä, kenet he **kiusivat** itsemurhaan.
2. Itsemurha on aina masentuneen ihmisen ratkaisu.
3. Joo, ei olisi ensimmäinen kerta kun joku tekee itsemurhan **kiusaamisen** takia.

Pääasiassa tekemällä-rakenteen avulla ilmaistut itsemurhan mahdolliset tekotavat olivat aineistossa selkeästi erottuva alaluokka. Konkordansseihin sisältyi muun muassa pohdintaa siitä, kuinka itsemurhan voisi tehdä (esimerkki 4) sekä omakohtaisia kokemuksia itsemurhan yrittämisestä (esimerkki 5). Huomattavan moni konkordanssi viittasi itsemurhan tekemiseen jotakin ajoneuvoa ajamalla (esimerkki 6), mikä voi kertoa jaetusta näkemyksestä liikenteessä toteutettujen itsemurhien yleisyydestä. Eräs esiin noussut seikka oli myös joukko kommentteja, joissa niin sanotusti annettiin neuvoja ja vinkkejä toimiviin itsemurhan tekotapoihin (esimerkki 7) ja näin ollen vastattiin edellä mainittuihin kysymyksiin itsemurhan tekotavoista. Tähän merkitysryhmään sisällytettiin myös verbit *laajentaa* ja *avustaa*, jotka esiintyivät aineistossa lähes yksinomaan passiivimuotoisina NUT-partisiippeina *laajennettu* ja *avustettu* (VISK §122) kuvaten näin ollen itsemurhan tekotapaa: laajennettua itsemurhaa, jonka seurauksena kuolee itsemurhan tekijän lisäksi myös muita henkilöitä (esimerkki 8), tai avustettua itsemurhaa, joka viittaa itsemurhaa tahtovan henkilön avustamiseen kuoleman saavuttamiseksi.

4. Voinko onnistua tekemään itsemurhan **estämällä** hengityksen esimerkiksi ilmastointiteipillä ja ottamalla pari purkkia opamoxia?
5. Koitin itsemurhaakin **viiltelemällä** ranteet auki ja hyppäämällä parvekkeelta.
6. Tämä oli tehnyt itsemurhan **ajamalla** päin kuorma-autoa.
7. Toisaalta myös ihan hyvä vaihtoehto on **viillemällä** ranteet auki.
8. Viimeksi **laajennetun** itsemurhan tehnyt koulusurmaaja poisti elävien kirjoilta ehkäpä rakkaimman pikkuserkkuni

4.1.5 Itsemurhan tekeminen

Merkitysryhmään *itsemurhan tekeminen* sisältyi yhteensä yhdeksän verbiä, jotka konkreettisesti jollain tapaa kuvasivat itsemurhan tekemistä, kuten verbit *tehdä* ja *toteuttaa* (esimerkki 1). Tämä merkitysryhmä jakautui itsemurhan tekemisen lisäksi vielä kolmeen merkitykseltään eroteltavissa olevaan alaluokkaan, jotka kuvasivat itsemurhan yrittämistä *yrittää*-verbillä (esimerkki 2), itsemurhaan ajautumista *ajautua*- ja *päätyä*-verbeillä (esimerkki 3) sekä itsemurhassa onnistumista *onnistua*-verbillä (esimerkki 4). *Tulla*-verbi edusti aineistossa pääasiallisesti verbiliittoa *tulla tekemään* viitaten nimenomaan itsemurhan tekemiseen (esimerkki 5), ja näin ollen se ryhmiteltiin tähän

itsemurhan tekemisen merkitysryhmään. Tulla-verbin preesensin ja illatiivisijaisen MA-infinitiivin verbiliitto ilmaisee lauseen futuurisen luonteen ja on ominainen niin sanotuille ennustuksenomaisille lauseille, jollainen myös esimerkki 2 on (VISK §1546). Itsemurhan tekemistä kuvaavalle merkitysryhmälle ominaisia olivat henkilökohtaiset, keskustelijan omaa elämää koskevat kommentit, joita yleisen tason kommentteihin verrattuna olikin selvästi enemmän.

1. Olen 14-vuotias tyttö ja oon **päättänyt tehdä** itsemurhan.
2. **Yritin** eilen itsemurhaa lääkkeillä, mutta kerkesin oksentaa ennen kuin mitään tapahtui.
3. Sääliittää kuinka moni yrittäjä **on ajautunut** epätoivoissaan itsemurhiin.
4. Olen itse testannut itsemurhaa ja **onnistuin** tuloksetta.
5. Jos tilanteeni ei ratkea, **tulen tekemään** itsemurhan lähiviikkoina.

4.1.6 Tunnekokemukset

Tunnepuolen kokemukset -merkitysryhmään sisältyi kahdeksan mentaalista lausetyyppiä edustavaa verbiä. Merkitysryhmä jakautui kolmeen semanttiseen luokkaan: jaksamista tai kestämistä kuvaavaan luokkaan (esimerkki 1), kärsimistä ja itsemurhan aiheuttamaa kärsimystä kuvaavaan luokkaan (esimerkki 2) sekä yleisesti ottaen inhimillistä tuntemista ilmaisevaan luokkaan (esimerkki 3). Aineistossa verbeihin *kestää* ja *jaksaa* yhdistyi erityisesti ajatus itsemurhan tekemisestä kestäättömän elämäntilanteen vuoksi tai siksi, että voimat olivat niin sanotusti loppuneet (esimerkki 4). Tällöin tämä jaksamisen puute ja kestäättömyys näyttäytyi itsemurhan niin sanottuna syynä ja olisi näin ollen voinut sisältyä merkityksensä puolesta myös edelliseen merkitysryhmään.

1. Kukaan ei voi ennustaa varmasti, miten ihmiset **kestävät** läheisen itsemurhan.
2. Itsemurhasta **kärsii** jokaisen sen tehneen omaiset, älkää tehkö rakkaillenne sellaista.
3. Itsemurha **tuntuu** parhaalta tieltä olen aina yksin olen häpeä kaikille enkä varmastikaan pysty koskaan rakastumaan ja olen varmasti liian ruma eli alipainoinen friikki.
4. Vittu mä **en jaksaa** enää... itsemurhaa mietin kymmeniä kertoja päivässä, lähes koko ajan.

Tunnekokemusten merkitysryhmälle oli tyypillistä, että itsemurha kuvattiin merkittävän kärsimyksen ja tuskan aiheuttajana etenkin itsemurhan tehneen ihmisen läheisten näkökulmasta. Toistuvia olivat myös 4. esimerkin kaltaiset oman jaksamattomuuden ilmaisut, joissa itsemurha usein nähtiin jonkinlaisena ratkaisuna ja sen jonkintasoinen ajattelu tai suunnittelu kävi myös kyseisistä kommentteista ilmi.

4.1.7 Itsemurhan suunnittelu

Itsemurhan suunnittelu -merkitysryhmään kuuluivat seuraavat mentaalista lause-tyyppiä edustavat verbit: *ajatella, harkita, hautoa, mieltä, suunnitella* ja *käydä*, joka tässä aineistossa ilmeni pääasiassa *käydä mielessä* -rakenteena, jollaisena se myös analyysissä huomioitiin. Myös tämä merkitysryhmä jakautui kahteen semanttisesti eroavaan alaluokkaan, joita olivat yleisemmin itsemurhan ajatteleminen (esimerkit 1, 2) sekä itsemurhan suunnitteleminen (esimerkit 3, 4). Itsemurhan suunnittelemista kuvaavat verbit *suunnitella, mieltä, hautoa* ja *harkita* viittaavat kaikki tarkoitteeltaan jonkin asian ennalta suunnitteluun tai valmisteluun, perinpohjaiseen harkintaan tai asian alin-omaa ajattelemiseen (Kielitoimiston sanakirja 2021). Verbit *ajatella* ja *käydä mielessä* puolestaan viittaavat vähemmän suunnitelmanomaiseen ajatustoimintaan, niin sanottuun *tuumimiseen* (Kielitoimiston sanakirja 2021), mutta näissä ilmenemiskonteksteissa niidenkin voidaan jossain määrin nähdä ilmentävän toisteista, suunnittelua kuvaavien verbien kaltaista ajatustoimintaa.

1. Viimeksi **ajattelin** itsemurhaa eilen...
2. Oloni on ollut erittäin masentunut viime aikoina ja itsemurha **käy** koko ajan **mielessä**.
3. Kuulostat ihan sille että **hautoisit** itsemurhaa.
4. Toisaalta olen todella innoissani joka asiasta ja joskus **suunnittelen** itsemurhaa.

Edellisen merkitysryhmän tavoin myös itsemurhan suunnittelun ryhmälle oli ominaista, että konkordanssit kuvastivat keskustelijoiden omaa kokemusmaailmaa sekä omista tunteista ja ajatuksista kertomista. Aineistossa näyttäytyi edellä mainitun mukaisesti niin sanottu itsemurha-ajatusten eteneminen: itsetuhoiset ja itsemurhaan liittyvät ajatukset lienevät suhteellisen yleisiä, mutta itsemurhan suunnittelu ja esimerkiksi tekotapojen pohtiminen näyttäytyvät huomattavana askeleena kohti mahdollista itsemurhan yrittämistä.

4.1.8 Itsemurhan personointi

Viimeisen tässä tutkimuksessa esiin nousseen merkitysryhmän muodostivat konkordanssit, joissa jollain tapaa personoitiin itsemurhaa ja annettiin kyseiselle ilmiölle kielien kautta inhimillisiä piirteitä. Aineistoesimerkit olivat semanttisesti toisistaan huomattavan poikkeavia, sillä jotkin konkordanssit kuvasivat itsemurhan negatiivisia vaikutuksia (esimerkit 1, 2) ja joissain nousi esiin muun muassa itsemurhan näkemisen helpottavana asiana (esimerkit 3, 4).

1. Itsemurha **tu** aina hirveän määrän surua ja murhetta.

2. Itsemurha **vie** kadotukseen!
3. Jos hän valehteleeekin siitä, että itsemurha **tois** helpotuksen.
4. Joo kyllä, itsemurha yleensä **auttaa** asiaa.

Tämä merkitysryhmä oli prosentuaalisesti pienin, mutta siitä huolimatta selkeästi havaittavissa aineistossa. Muihin merkitysryhmiin verrattuna tälle merkitysryhmälle oli itsemurhan personoinnin myötä ominaista se, että itsemurha näyttäytyi lauseissa subjektina. Vaikka kommentteissa ei kirjaimellisesti ilmaistu mielipidettä, osan niistä voi kuitenkin tulkita ilmentävän kirjoittajan omaa näkemystä itsemurhasta ilmiönä (ks. esimerkki 2). Nämä kommentit luonnehtivat itsemurhaa sekä kuvasivat esimerkiksi sitä, mitä se tekona saa aikaan. Täten kyseisenlaisia kommentteja tarkastelemalla oli mahdollista päästä käsiksi siihen, millaisena ilmiönä tai tekona keskustelijat itsemurhan näkivät ja millaisia ominaisuuksia itsemurhalle annettiin.

4.1.9 Merkitysryhmien ulkopuolelle jääneet verbit

Muodostuneiden diskursiivisten merkitysryhmien ulkopuolelle jäi yhteensä 19 verbiä, jotka kattoivat lähes neljänosan kaikista analysoitavista verbeistä. Luokittelematta jääneitä verbejä yhdisti muun muassa se, että moni niistä sijoittui muihin verbeihin verrattuna huomattavan kauas noodista eli *itsemurhasta*, eivätkä ne näin ollen välttämättä liittyneet yhtä läheisesti itsemurhaan. Ulkopuoliset verbit myös esiintyivät usein aineistossa niin monissa eri konteksteissa, ettei niiden luokittelu mihinkään tiettyyn merkitysryhmään ollut mahdollista. Esimerkiksi frekvenssiltään suurin *olla*-verbi esiintyi aineistossa muun muassa useissa eri lausetyypeissä, verbiliittojen osana ja apuverbinä perfektirakenteessa, minkä vuoksi sitä ei ollut mielekästä luokitella merkitysryhmiin. Lähtökohdiltaan täysin erilainen luokittelu olisi voinut mahdollistaa ulkopuolelle jääneidenkin verbien päätyminen merkitysryhmiin, mutta tässä tutkimuksessa esiin nousseisiin merkitysryhmiin ne eivät kontekstinsa puolesta soveltuneet.

4.2 Itsemurhakeskustelun diskurssit

Itsemurha-aiheista keskustelua tarkasteltaessa ja diskursiivisia merkitysryhmiä muodostettaessa esiin nousi kolme keskeistä potentiaalista diskurssia, jotka kuvaavat aineistoa kokonaisuudessaan ja joita tukevaa materiaalia sisältyy laajalti tutkimuksessa muodostettuihin merkitysryhmiin. Tässä esiteltävät diskurssit kuvaavat siis keskustelufoorumikontekstissa ja nimenomaisesti tämän tutkimuksen aineistossa ilmenneitä itsemurhaa koskevia puhetapoja, jotka näyttäytyvät merkityksellisinä, kokonaisvaltaisesti aineistoa kuvaavina ja tutkittavassa keskustelussa toistuvina teemoina.

Ensimmäinen diskurssi on itsemurhan tekeminen, joka leimasi Suomi24-foorumin itsemurhakeskustelua kaikista selvimmin. Konkreettisia tekemistä kuvastavia verbejä sisältävä *itsemurhan tekeminen* -merkitysryhmä ei suinkaan ollut merkitysryhmistä suurin, mutta itsemurhan tekemiseen viittaavaa sisältöä esiintyi aineistossa laajasti ja lähes kaikissa merkitysryhmissä. Lisäksi itsemurhan tekemisen diskurssiin sisällytettiin itsemurhan suunnittelu ja itsemurhan tekotapoja ja syitä käsittelevä puhe. Itsemurhan tekeminen näyttäytyi aineistossa muun muassa keskustelijoiden omia itsemurha-ajatuksia, itsemurha-aikeita tai aikaisemmin yritettyjä itsemurhia koskevinä kommentteina. Näissä tapauksissa oli tulkittavissa tarvetta purkaa omaa pahaa oloa kansakeskustelijoille ja kommenttien sävy oli useimmiten tulkittavissa ahdistuneeksi tai jopa epätoivoiseksi. Maailman terveysjärjestö (WHO) mainitsee raportissaan *Preventing suicide: a global imperative* (2014: 15), että itsemurhasta puhuminen voi olla keino pyytää apua ja tukea toisilta, mikä taas korostaa aikaisen, mahdollisiin itsemurhaa enteileviin merkkeihin puuttumisen tärkeyttä. Omaan itseen kohdistuvien puheiden lisäksi keskustelijat toivat ilmi myös esimerkiksi läheistensä itsemurhayrityksiä tai toteutuneita itsemurhia, ja näissä tapauksissa kommenttien sävy oli pääasiassa kertova. Itsemurhan tehneen omaisen näkökulmasta kirjoitettuja kommentteja leimasivat usein kuitenkin vahvat tulkinnalliset tunnetilat, kuten kärsimys ja katkeruus.

Kuten edellä mainitsin, itsemurhan tekemisen diskurssiin liitettiin myös itsemurhan suunnitteluun sekä itsemurhan tekotapoihin ja syihin kohdistuva puhe. Itsemurhan suunnittelu ilmeni aineistossa itsemurhan tekemisen tavoin omakohtaisena, joko itsemurhan ajatteluun tai tarkemmin suunnittelemiseen viittaavana puheena. Kyseisistä kommentteista kävi ilmi muun muassa itsemurha-ajatusten toistuvuus ja itsemurhan näkeminen potentiaalisena vaihtoehtona oman olotilan helpottamiseksi. Suunnittelua ilmentävät kommentit viittasivat sisällöllisesti itsemurhan tekemiseen ja tähtäsivät jollain tapaa sen toteuttamiseen esimerkiksi tulevaisuudessa, minkä vuoksi ne ovat osa tätä itsemurhan tekemisen diskurssia. Lisäksi itsemurhan tekotavat ja syyt olivat aineistossa huomattavassa roolissa jo merkitysryhmiä muodostettaessa. Keskustelijat nostivat esiin muutaman itsemurhan syyksi tai osatekijäksi tulkittavan asian, kuten kiusaamisen, masennuksen ja yhteiskunnallisemman tason ilmiöt, kuten työttömyyden ja puutteellisen sosiaaliturvan. Näiden ohella suuremmassa osassa olivat itsemurhan tekotapoihin viittaavat kommentit, jotka jakautuivat neuvoja kysyviin sekä niitä antaviin kommentteihin. Tämän aineiston perusteella Suomi24-foorumi palvelee kyseisiä asioita pohtivia ihmisiä siinä mielessä, että foorumilla jaettiin huomattavan paljon ”hyviksi” ja ”toimiviksi” kutsuttuja itsemurhien tekotapoja ja ehdotettiin potentiaalisia välineitä. Konkreettisten neuvojen joukkoon sisältyi kuitenkin myös kommentteja, joissa vedottiin siihen, ettei itsemurhaa kannata tehdä ja kehoitettiin hakemaan sen sijaan apua.

Toinen aineistosta esiin noussut potentiaalinen diskurssi oli itsemurhaan suhtautumisen diskurssi. Itsemurhaan suhtautumisen mukaan nimettiin myös yksi merkitysryhmä, joka osoittautui suurimmaksi merkitysryhmäksi. Kyseisen ryhmän lisäksi itsemurhaan suhtautumista ilmentävää materiaalia esiintyi myös muissa merkitysryhmissä. Yleisesti ottaen suhtautumisen ilmaisijoina toimivat suoraan suhtautumista ilmentävät mielipiteet sekä välillisemmin suhtautumiseen viittaavat kommentit, kuten muille osoitetut kysymykset ja modaaliverbien esiin tuoma suhtautuminen. Itsemurha puheenaiheena ja ilmiönä on oletettavasti vahvojakin tunteita herättävä ja keskustelufoorumin anonyymius mahdollistaa omien mielipiteiden ja ajatusten ilmaisemisen ehkä tietyllä tapaa vapaammin ja suuremmin kuin muissa tilanteissa. Tässä aineistossa suhtautuminen jakautuikin kahtia myönteiseen ja kielteiseen suhtautumiseen. Ehkä perinteisempänä pidetty kielteinen suhtautuminen sai aineistossa rinnalleen myös ymmärrystä ja tietynlaista myötätuntoa ilmentäviä kommentteja, joissa itsemurha haluttiin nähdä jopa hyväksyttävänä ratkaisuna. Suhtautumiseen liitettiin myös useasti jokin uskonto, jonka kautta itsemurhan hyväksyttävyyttä määritettiin. Useassa kommentissa tuotiin esiin se, että itsemurhan tehnyt henkilö joutuu kadotukseen, jolla Raamatussa viitataan pelastuksen vastakohtaan. Monet uskonnot kieltävät itsemurhan, ja tämän aineiston perusteella voidaankin ajatella uskonnon yhä jossain määrin ohjaavan itsemurhaan liittyvää suhtautumista.

Vaikka omakohtaisuus ja henkilökohtaisista kokemuksista ja ajatuksista puhuminen leimasivat merkittävässä määrin tämän tutkimuksen aineistoa, myös itsemurhaan liittyvä yhteiskunnallinen näkökulma oli huomionarvoinen, ja se määrittyi näin ollen kolmanneksi tässä esitellyksi diskurssiksi. Itsemurha on ilmiönä yhteiskunnallisesti erittäin merkittävä, puhutteleva ja todennäköisesti ajatuksia herättävä, vaikka omakohtaisia itsemurhaan liittyviä kokemuksia ei olisikaan. Tätä yhteiskunnallista diskurssia oli muodostamassa keskustelufoorumin itsemurha-aiheinen puhe, joka jollain tapaa käsitteli ilmiötä henkilökohtaisesta näkökulmasta poikkeavalla ja laajemmalla tavalla. Diskurssin olemassaoloa tukivat muun muassa kritiikin sävyttämät kommentit koskien yhteiskunnallisia rakenteita tai ilmiöitä, jotka kirjoittajien näkökulmasta mahdollisesti vaikuttivat itsemurhien taustalla, kuten esimerkeissäkin mainitut työttömyys, itsemurhavälineiden helppo saatavuus ja sosiaaliturvan puute. Myös Maailman terveysjärjestö on jo aiemmin mainitussa raportissaan (2014: 31) luokitellut sekä työpaikan menetyksen tai taloudellisen menetyksen että itsemurhavälineiden saatavuuden itsemurhien riskitekijöiksi. Aineistossa esiintyi myös huomattavan paljon itsemurhien määriin viittaavia kommentteja, joissa tuotiin ilmi itsemurhien yleisyyttä muun muassa esittämällä vuosittaisia lukumääriä ja puhumalla laajemmin itsemurhien lisääntymisestä. Itsemurhakuolleisuuden korkean asteen Suomessa ja täten myös korkean itsemurhien määrän voidaan olettaa olevan laajalti ihmisten tiedossa, mikä selittää lukumäärien ja itsemurhien lisääntymisen ympärillä pyörivää

keskustelua. Toisinaan vahvoinakin ilmaisuina esitettyjen itsemurhien määriä koskevien kommenttien (ks. esimerkki 6, s. 17) voidaan ajatella olevan lukumääräisen informaation jakamisen sijaan tai ohella kannanottoja esimerkiksi itsemurhien ehkäisemisen tarpeen puolesta.

5 PÄÄTÄNTÖ

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaista itsemurha-aiheista keskustelua Suomi24-foorumilla on käyty vuosina 2001–2017. Crystalin (2001) mukaan keskustelufoorumit tarjoavat mahdollisuuden päästä lähimmäs spontaania ja muokkaamattomaa kirjoitettua keskustelua, mikä oli myös tämän tutkimuksen tavoite. Tutkimuksessa paneuduttiin itsemurhakeskusteluun tarkastelemalla erityisesti konkordansseissa esiintyviä verbejä. Lauseiden merkityksiä analysoimalla muodostettiin diskursiivisia merkitysryhmiä, jotka ilmentävät itsemurhakeskusteluista esiin nousseita diskursseja. Korpusavusteinen diskurssintutkimus osoittautui tutkimukseeni hyvin soveltuvaksi menetelmäksi, sillä se mahdollisti tilastollisen datan keräämisen laajasta keskustelufoorumiaineistosta ja tämän aineiston kvalitatiivisen analysoinnin.

Ensimmäinen tutkimuskysymys oli, mitä kollokaattiverbejä *itsemurha* saa. Kollokaatteja oli yhteensä 325, joista 86 oli verbejä. Kaikki nämä verbit olivat mukana analyysissä ja edustivat sekä materiaalista, mentaalista että kommunikatiivista lausetyyppejä. Semantiikaltaan verbit kuvasivat muun muassa itsemurhan tekemistä ja tekotapoja, mentaalista toimintaa, kuten ajattelua ja suunnittelua sekä kommunikatiivista toimintaa, kuten kertomista ja puhumista. Toinen tutkimuskysymykseni oli, millaisiin diskursiivisiin merkitysryhmiin kollokaattiverbit voidaan luokitella. Analyysissä muodostui yhteensä kahdeksan diskursiivista merkitysryhmää, jotka olivat *itsemurhaan suhtautuminen*, *itsemurhasta puhuminen*, *yhteiskunnallinen itsemurhapuhe*, *itsemurhan tekeminen*, *itsemurhan tekotavat- ja syyt*, *tunnekokemukset*, *itsemurhan suunnittelu* sekä *itsemurhan personointi*.

Tutkimukseni tarjoaa oletettavasti ainutlaatuista ja aiemmin tutkimatonta tietoa siitä, kuinka Suomi24-foorumilla puhutaan itsemurhasta. Merkittävin aineistosta tehty havainto oli se, että suuri osa itsemurhapuheesta oli keskustelijoille jollain tapaa omakohtaista. Omakohtaisuudella tarkoitan itsemurhasta esitettyjen mielipiteiden sijaan niin sanottua konkreettista omakohtaisuutta, eli keskustelijat olivat jollain tasolla olleet kontaktissa itsemurhaan. Kommenteissa jaettiin muun muassa omia

itsemurhasuunnitelmia, kokemuksia itsemurhan yrittämisestä sekä kertomuksia itsemurhaa yrittäneistä tai sen tehneistä läheisistä. Tällainen henkilökohtainen näkökulma oli selkeä etenkin merkitysryhmissä *itsemurhan tekeminen, itsemurhan suunnittelu, tunnekokemukset, itsemurhapuhe sekä itsemurhan tekotavat- ja syyt*. Tästä voinee päätellä, että keskustelijat kokevat tarvetta purkaa itsemurhaan liittyviä ajatuksiaan ja kokemuksiaan muille sen arkaluontoisuudesta huolimatta, ja Suomi24-foorumi koetaan hyvänä alustana kyseiselle puheelle. Etenkin henkilökohtaisina esitettyjä itsemurhasuunnitelmia ja itsemurhan harkitsemiseen viittaavaa puhetta voidaan pitää avunhuutona ja vakavasti otettavana mahdollisena itsemurhan ennusmerkkinä. Täten tämä tutkimus osoittaa, että keskustelufoorumien osuutta tällaisen puheen ilmenemispaiikkana ei pidä unohtaa. Keskustelufoorumit tarjoavatkin mahdollisuuden puhua aiheesta mihin vuorokaudenaikaan tahansa ja ilman aikapainetta, mikä jo yksinään erottaa tilanteen esimerkiksi mielenterveysalan ammattilaiselle puhumisesta. Ajatusten jakaminen keskustelufoorumilla voi suoda puhujalle helpotuksen ja mahdollistaa myös vertaistuen saamisen.

Keskustelufoorumit voivat kuitenkin näyttäytyä itsemurhapuheen suhteen myös kielteisessä roolissa. On esimerkiksi mahdollista, että itsemurha-aiheiset keskustelut kasvattavat haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden todennäköisyyttä päätyä tekemään itsemurha. Keskustelufoorumit voivat myös luoda ryhmäpaineen itsemurhan tekemiseen, hälventää itsemurhaan kohdistuvia epäilyksiä ja tarjota paikan itsemurhaviestien jättämiselle. (Luxton, June & Fairall 2012.) Lisäksi on todettu, että keskustelufoorumeita ja muuta sosiaalista mediaa hyödynnetään itsemurhakeinojen tiedusteluun (Luxton ym. 2012). Kyseinen ilmiö näyttäytyi myös tässä tutkimuksessa muun muassa kommentteina, joissa kysyttiin suoraan, kuinka itsemurhan voisi tehdä. Aineistosta ilmeni vastaavasti myös kommentteja, jotka olivat tulkittavissa erilaisiksi neuvoiksi ja ideoiksi itsemurhan tekemiseen. On vaikea sanoa, kuinka suuri osa esimerkiksi tällaisista kommenteista on kirjoitettu tahallisesti provosoiviksi tai niin sanottuna vitsailuna, mutta sisällöllisesti ne voivat joka tapauksessa tarjota jollekulle varteenotettavia vaihtoehtoja ja näin ollen jopa kannustaa itsemurhan tekemiseen. Tämä tutkimus ei tarjoa aiheeseen tarkempaa laadullista näkökulmaa, joten tulevaisuudessa voisikin olla aiheellista tarkastella keskustelufoorumien itsemurhakeskustelua esimerkiksi sen suhteen, millainen vaikutus foorumin viesteillä voi keskustelijoihin olla. Olisi mielenkiintoista selvittää, missä määrin edellä mainittuja provokatiivisia kommentteja esiintyy keskusteluissa tai voidaanko keskusteluja tulkita jopa itsemurhaan kannustaviksi. Ei voida pitää itsestäänselvyytenä, että keskusteluihin osallistuvat henkilöt kykenevät tunnistamaan esimerkiksi provokatiiviset tai sarkastiset kommentit, joten kielenkäytöllä voi myös keskustelufoorumien osalta olla moninaisia, niin sanotusti todelliseen maailmaan ulottuvia seurauksia.

Tutkimustulosten suhteen on pidettävä mielessä, ettei saatuja tuloksia voi välttämättä yleistää keskustelufoorumikontekstin ulkopuolelle. Suomi24-foorumin anonyymikäytännön vuoksi on mahdotonta ottaa kantaa keskustelijoiden ikä- tai sukupuolijakaumaan ja näin ollen tuloksista tehtyjä pohdintojakaan ei voi kohdistaa mihinkään tiettyyn ihmisryhmään. Samalla kyseinen tilanne kuitenkin jättää tilaa ajatukselle, että foorumilla itsemurhasta keskustelevat voivat edustaa hyvinkin laajaa ihmisjoukkoa. Yleistämisen kyseenalaistaminen ei myöskään tee merkityksettömäksi sitä, että itsemurhasta halutaan tai on tarve puhua. Lisäksi on huomioitava, että tämän tutkimuksen aineisto on peräisin rajalliselta ajanjaksolta, eli vuosilta 2001–2017. Saadut tulokset kuvaavat siis lähtökohtaisesti vain sitä keskustelufoorumin dataa, joka on nimenomaisesti kyseiseltä ajanjaksolta peräisin, eikä näin ollen ole suoraan yleistettävissä esimerkiksi vuoden 2017 jälkeiseen keskusteluun.

19 kollokaattiverbiä eli lähes neljäsosa kaikista analysoitavista verbeistä jäi vaihtelevista syistä tutkimuksessa löytyneiden merkitysryhmien ulkopuolelle. Erilainen lähestymistapa ryhmittelyyn olisi saattanut mahdollistaa useamman verbin päätymissen diskursiivisiin merkitysryhmiin, tai kokonaan erilaisten diskurssien löytymisen aineistosta. 86 analysoitavaa verbiä oli suhteellisen pieni määrä, mutta kaikki löytyneet verbit olivat onneksi tilastollisesti merkitseviä ja näin ollen tutkimuksen kannalta kiinnostavia. Tutkimalla suurempaa konkordanssimäärää myös kollokaattiverbejä olisi todennäköisesti päätyneet analyysiin enemmän, mikä olisi tehnyt tutkimuksesta mahdollisesti hedelmällisempää ja moniulotteisempää. Oman tutkimukseni rajallisuus ei tätä mahdollistanut, mutta se pystyy kuitenkin tarjoamaan tutkimusaiheeseen tässä käsitellyn näkökulman. Jatkotutkimuksen kannalta voisikin olla mielekästä laajentaa tämänkaltaista tutkimusta käsittelemällä suurempaa aineistoa. Pelkkien kollokaattiverbien lisäksi analysoitavaksi voisi myös ottaa kaikki *itsemurha*-sanat saamat kollokaatit, jolloin erilaisia diskursseja mahdollisesti paljastuisi vielä useampia. Kuten aiemmin mainitsin, tämänkaltaista tutkimusta voisi lisäksi jatkaa tutkimalla keskustelufoorumilta poimittuja keskusteluja tarkemmin laadullisen analyysin avulla. Tällöin tarkastelun kohteeksi olisi mahdollista ottaa kielellisten valintojen lisäksi esimerkiksi keskusteluista ilmenevät itsemurhien syyt tai itsemurhatapauksiin liittyvät narratiivit.

LÄHTEET

Anthony, Laurence 2021: *AntConc Version 3.5.8. Computer Software*. Tokyo, Japan: Waseda University. – <https://www.laurenceanthony.net/software> 10.12.2020

Arpo, Robert 2005: *Internetin keskustelukulttuurit. Tutkimus internet-keskusteluryhmien viesteissä rakentuvista puhetavoista, tulkinnoista ja tulkinnan kehyksistä kommunikaatioyhteiskunnassa*. Joensuun yliopisto.

Baker, Paul 2006: *Using corpora in discourse analysis*. London; New York. Continuum.

----- 2009: *Contemporary corpus linguistics*. London; New York: Continuum.

Barnbrook, Geoff 1996: *Language and Computers. A Practical Introduction to the Computer Analysis of Language*. Edinburgh University Press.

Biber, Douglas; Connor, Ulla & Upton, Thomas. A 2007: *Discourse on the move: Using corpus analysis to describe discourse structure*. John Benjamins Publishing Company.

Crystal, David 2001: *Language and the Internet*. Cambridge University Press.

Guntuku, Sharath Chandra; Buffone, Anneke; Jaidka, Kokil; Eichstaedt, Johannes C. & Ungar, Lyle H. 2019: *Understanding and Measuring Psychological Stress Using Social Media*. Proceedings of the Thirteenth International AAAI Conference on Web and Social Media, 13 (01), 214–225. – <https://ojs.aaai.org/index.php/ICWSM/article/view/3223>

Harju, Auli 2018: *Suomi24-keskustelut kohtaamisten ja törmäysten tilana*. Media ja viestintä, 41(1). – <https://doi.org/10.23983/mv.69952> 11.11.2020

Hoey, Michael 2005: *Lexical Priming: A New Theory of Words and Language*. Routledge/AHRB.

Hoey, Michael; Mahlberg, Michaela; Stubbs, Michael & Teubert, Wolfgang 2007: *Text, discourse, and corpora: Theory and analysis*. Continuum.

Jantunen, Jarmo 2018a: Korpusavusteinen diskurssintutkimus (CADS): analyysiesimerkki homouden ja heterouden digitaalisista diskursseista. – *AFinLA-E: Soveltavan kielitieteen tutkimuksia* 11 (2018) s. 20–44. – <https://journal.fi/afinla/article/view/69259> 3.12.2020

----- 2018b: Homot ja heterot Suomi24:ssä: analyysi digitaalisista diskursseista. *Puhe ja kieli*, 38 (1), 3–22. doi:10.23997/pk.65488 3.12.2020

Jaworska, Sylvia & Hunt, Sally 2017: *Differentiations and intersections: a corpus-assisted discourse study of gender representations in the British press before, during and after the London Olympics 2012*. Gender and Language. Equinox publishing.

Johansson, Marjut; Jantunen, Jarmo Harri; Heimo, Anne; Ahonen, Mirka & Laippala, Veronika 2018: Verkkokeskustelujen kansa: Korpusavusteinen diskurssianalyysi Suomi24-keskustelupalstasta. *Sananjalka* 60 (60) s. 96–117.

Johnstone, Barbara 2018: *Discourse analysis*. Wiley Blackwell.

Kielipankki 2021 – <https://www.kielipankki.fi> 1.11.2020

KS = *Kielitoimiston sanakirja*. Kotimaisten kielten keskuksen julkaisu 166. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone 2021. – <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/> 2.4.2021

Lagus, Krista; Pantzar, Mika; Ruckenstein, Minna & Ylisiurua, Marjoriikka 2016: *Suomi24: Muodonantoa aineistolle*. Helsinki: Helsingin yliopisto. –https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/163190/257383_HY_VALT_suomi24_muodonantoa_aineistolle.pdf?sequence=1 4.1.2021

Larjavaara, Matti 2007: *Pragmasemantiikka*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Lehto, Liisa-Maria 2018: *Korpusavusteinen diskurssianalyysi japaninsuomalaisten kielipuheesta*. Väitöskirja. Oulun yliopiston suomen ja saamen kielen laitos.

Liu, Ming & Li, Chaoyuan 2017: *Competing discursive constructions of China's smog in Chinese and Anglo-American English-language newspapers: A corpus-assisted discourse study*. *Discourse & Communication* 1–18. – <https://doi.org/10.1177/1750481317707379> 3.4.2021

Li, Ang; Dongdong Jiao & Tingshao Zhu 2018: *Detecting depression stigma on social media: A linguistic analysis*. *Journal of Affective Disorders* 232 (2018) 358–362.– <https://doi.org/10.1016/j.jad.2018.02.087>

Luxton, David, June, Jennifer & Fairall, Jonathan 2012: Social media and suicide: A public health perspective. *American journal of public health*, 102 Suppl 2. –<https://doi.org/10.2105/AJPH.2011.300608> 9.4.2021

Maaailman terveysjärjestö 2014: *Preventing suicide: a global imperative*. World Health Organization (WHO).

McEnery, Tony & Hardie, Andrew 2012: *Corpus linguistics: Method, theory and practice*. Cambridge: Cambridge University Press.

MTV 2020: *Nuorten itsetuhoisuus on lisääntynyt – somessa kuvaillaan ja ihannoidaan itsemurhia: "Todellisuus ei ole kaunista"*. – <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/nuorten-itsetuhoisuus-on-lisaantynyt-somessa-kuvaillaan-ja-ihannoidaan-itsemurhia-todellisuus-ei-ole-kaunista/7838566> 30.11.2020

Nygård, Toivo 1994: *Itsemurha suomalaisessa yhteiskunnassa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Padmanathan, Prianka, Biddle, Lucy, Hall, Katherine, Scowcroft, Elizabeth, Nielsen, Emma & Knipe, Duleeka 2019: *Language use and suicide: An online cross-sectional survey*. *PLoS ONE* 14(6): e0217473. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0217473> 2.2.2021

Partington, Alan; Duguid, Alison & Taylor, Charlotte 2013: *Patterns and meanings in discourse: Theory and practice in corpus-assisted discourse studies (CADS)*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

Robinson, J.; Hill, N.; Thorn, P.; Teh, Z.; Battersby, R. & Reavley, N. 2018: *#chatsafe: Opas nuorille turvalliseseen verkkoviestintään itsemurhasta*. Melbourne: Orygen, The National Centre of Excellence in Youth Mental Health. – https://mieli.fi/sites/default/files/inline/finland_guidelines.pdf 28.10.2020

Shore, Susanna 2020: *Lauseita ja vesinokkaeläimiä: Perinteisestä funktionaaliseen lauseoppiin*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Triana, Yunika: Sari, Ima & Apriyanto, Sigit 2020: *Language Features and Causes of Suicide Case from Forensic Linguistics Point of View*. International Journal of Psychosocial Rehabilitation. – https://www.researchgate.net/publication/345752951_Language_Features_and_Causes_of_Suicide_Case_from_Forensic_Linguistics_Point_of_View 2.4.2021

VISK = Hakulinen, Auli, Vilkuna, Maria, Korhonen, Riitta, Koivisto, Vesa, Heinonen, Tarja Riitta & Alho, Irja: 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. – <http://scripta.kotus.fi/visk> URN: ISBN:978-952-5446-35-7 1.4.2021

LIITTEET

LIITE 1:

Kollokaattiverbit sekä niiden frekvenssit ja merkitsevyysluvut järjestettynä merkitsevyysluvun mukaan

kollokaattiverbi	frekvenssi	merkitsevyysluku (t-testi)
olla	8617	82.61238
tehdä	4307	63.33515
yrittää	787	26.88832
voida	770	24.29302
miettiä	350	17.76167
ajaa	329	17.34126
aiheuttaa	314	16.82706
johtaa	284	16.23361
ajatella	306	16.13722
harkita	265	15.84340
tulla	351	15.64581
saada	373	15.48485
päätyä	248	15.23322
haluta	298	14.89196
kuolla	247	14.03081
pitää	271	13.94842
sanoa	253	13.64512
suunnitella	190	13.36260
hautoa	185	13.28592
tietää	236	12.85634
puhua	210	12.76222
kertoa	210	12.70239
joutua	180	11.93000
tapahtua	164	11.78220
uhkailla	135	11.27008
käydä	155	10.61131
kannattaa	132	10.59861
avustaa	116	10.53486
masentua	124	10.14082
alkaa	143	10.07128
nähdä	132	9.79111

lisääntyä	105	9.78580
jäädä	124	9.67364
päästä	132	9.66282
mennä	148	9.34853
onnistua	98	9.23165
uhata	91	9.19855
uskoa	118	9.11675
liittyä	96	9.06789
ottaa	123	8.96014
saattaa	98	8.77183
ajautua	82	8.71547
johtua	88	8.69224
kiusata	92	8.59730
elää	117	8.59024
jättää	97	8.58774
aikoa	80	8.50804
tuntua	105	8.33040
ymmärtää	99	8.29635
laajentaa	72	8.29624
estää	77	8.17222
antaa	106	8.13971
tappaa	96	7.89093
tuomita	68	7.70471
kieltää	65	7.53789
päättää	76	7.50939
kokea	80	7.50714
löytyä	72	7.48900
tarvita	78	7.47941
auttaa	84	7.46939
hyväksyä	65	7.32827
jaksaa	81	7.27071
viillellä	61	7.23020
muistaa	67	7.19758
lopettaa	66	7.17417
käyttää	70	7.01938
lisätä	57	7.00720
toteuttaa	56	6.99668
väittää	59	6.97846

lukea	65	6.83087
menettää	61	6.76116
tuntea	67	6.64676
vaatia	51	6.45242
tarkoittaa	54	6.45174
taitaa	50	6.44571
kirjoittaa	56	6.23487
tuoda	51	6.20959
vaikuttaa	51	6.19745
katsoa	57	6.17171
viedä	50	6.01654
hakea	52	6.01172
kuulla	51	5.89999
lähteä	56	5.88148
kestää	52	5.86744
kärsiä	50	5.73451
pystyä	51	5.33543